

การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาภายใต้บริบทของประชาคมอาเซียน

The Operation of Higher Education Institutions under the Context of ASEAN Economic Community

ระติกรณ นียมะจันทร์

สำนักประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

บทคัดย่อ

ในเวลาอีกไม่ถึง 3 ปีข้างหน้าการเข้ามาประชาคมอาเซียนก็จะเริ่มมีบทบาทที่ชัดเจนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้จึงต้องเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา ภายใต้บริบทของประชาคมอาเซียน สถาบันอุดมศึกษาควรเริ่มดำเนินการในเรื่อง Action (การปฏิบัติ) การพัฒนา การเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งอาจารย์และนักศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาได้ในระดับสากล Specialization (ความเชี่ยวชาญ) นำเสนอในสิ่งที่มี ความเชี่ยวชาญ Expediency (ความสะดวก ความง่าย) การเผยแพร่ข้อมูลที่สะดวกและรวดเร็ว Appeasement (การสร้าง ความพอใจ ความประทับใจ) เพื่อรักษาฐานลูกค้า อย่างยั่งยืน Nationality (ความเป็นชาติ) รักษาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของความเป็นไทย

คำสำคัญ: การดำเนินงาน, สถาบันอุดมศึกษา, ประชาคมอาเซียน

Abstract

The establishment of the ASEAN Economic Community in 2015 will inevitably play a crucial role in economic, social, political and cultural contexts. In the educational context, specifically, the operation of higher education institutions will have been modified significantly by 2015. Higher education institutions should initiate Action (implementation), or development of English teaching in both teachers and students to increase English proficiency upto the international quality. In addition, emphasis should be put on Specialization (expertise), or presenting knowledge in areas of expertise; Expediency (ease), or fast and convenient distributing information; Appeasement (satisfaction) or maintaining a sustainable customer base; and Nationality (citizens) or preserving the unique identity of Thailand.

Keywords: Operation, Higher Education Institutions, ASEAN Economic Community

1. บทนำ

นับจากนี้ไปเป็นเวลาไม่เกิน 3 ปี คือ ปี พ.ศ. 2558 ตามกฎบัตรอาเซียนจะมีการรวมตัวกันระหว่างประเทศในอาเซียน เป็นกลุ่มประชาคมอาเซียน อันเป็นองค์การที่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคลเป็นองค์การระหว่างรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง และเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มประเทศอาเซียนในการแข่งขันบนเวทีระหว่างประเทศทั่วโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553; Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), 2009; Office of the AUN Secretariat, 2010) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2554) ได้ดำเนินการตอบสนองต่อการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนครั้งนี้ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เป็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานระดับกระทรวงอย่างเป็นรูปธรรม แต่ปัจจุบันนี้ยังไม่มีกำหนดแนวทางการดำเนินงานระดับสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม การดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการเตรียมความพร้อมระดับสถาบันในลักษณะต่างคนต่างทำ และไม่มีกรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันที่ชัดเจน ผู้เขียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีกรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน และแนวทางการปฏิบัติตามกรอบการดำเนินงานดังกล่าวในระดับสถาบันอุดมศึกษา จึงเขียนบทความฉบับนี้ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ก) เพื่อศึกษาสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และผลกระทบและการเตรียมความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษา และ ข) การวิเคราะห์ห้วงความรู้จากการสังเคราะห์เพื่อให้ได้กรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน และแนวทางการปฏิบัติงานตามกรอบการดำเนินงานดังกล่าว โดยนำเสนอสาระในบทความแยกเป็น 2 ตอน ตอนแรก คือ ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อสถาบันอุดมศึกษา และตอนที่สอง คือ กรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน และแนวทางปฏิบัติของสถาบันอุดมศึกษา ดังสาระนำเสนอ ต่อไปนี้

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) เริ่มต้นก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2510 โดยรัฐมนตรีจาก 5 ประเทศ คือ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย ได้ร่วมลงนามเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ในปฏิญญาสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Declaration of ASEAN Concord) หรือรู้จักกันอีกชื่อหนึ่งว่า ปฏิญญากรุงเทพฯ และจากนั้นก็ได้มีประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนเพิ่มเติม ได้แก่ ประเทศบรูไน ประเทศเวียดนาม ประเทศลาว ประเทศพม่า และประเทศกัมพูชา รวมทั้งสิ้น 10 ประเทศ ในปี 2540

ในเวลาต่อมาได้มีการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์ โดยผู้นำอาเซียนได้ลงนามในกฎบัตรอาเซียน ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นธรรมนูญของอาเซียนที่จะวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงกันไว้ โดยวัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน คือ การทำให้อาเซียนเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเคารพกฎกติกาในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ กฎบัตรอาเซียน จะเป็นสถานะนิติบุคคลแก่อาเซียนในฐานะที่เป็นองค์การระหว่างรัฐบาล (Inter Governmental Organization) จากการที่ผู้นำอาเซียนได้มีความเห็นชอบร่วมกันในการเร่งรัดให้การรวมตัวของประชาคมอาเซียนเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมเร็วขึ้นกว่าเดิมอีก 5 ปี คือ ภายในปี 2558 (ค.ศ. 2015) เนื่องจากได้สังเกตเห็นว่าโลกกำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการรวมตัวกันในภูมิภาค เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศอาเซียน

จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้สามารถคบหาหน้าในการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาคและตอบสนองความต้องการของประชาชนในภูมิภาคได้อย่างแท้จริงเมื่อพูดถึงการเกิดประชาคมอาเซียน (พินิติ รัตนากุล, 2554)

หลังจาก 2015 จะไม่มีเส้นแบ่งประเทศในอาเซียนจะเกิดการเคลื่อนย้ายที่เสรี คือ การเป็นฐานการผลิตร่วมกัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้า การบริการ การลงทุน การเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีฝีมือ การเคลื่อนย้ายเงินลงทุน มุ่งสร้างความเท่าเทียมในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศอาเซียน (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2554)

2. ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อสถาบันอุดมศึกษา

ก่อนการเสนอสาระเกี่ยวกับ “ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อสถาบันอุดมศึกษา” ผู้เขียนพิจารณาเห็นว่า หากมีการเสนอสาระเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประชาคมอาเซียน จะทำให้ผู้อ่านเห็นภาพผลกระทบที่ชัดเจนขึ้น จึงเสนอสาระในตอนนี้เป็นสองส่วน โดยเสนอสาระเกี่ยวกับ “ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อสถาบันอุดมศึกษา” ในตอนต้น ตามด้วยสาระเกี่ยวกับผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) (Office of the AUN Secretariat, 2010) เริ่มต้นก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2510 โดยปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) ซึ่งลงนามโดยรัฐมนตรีของ 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ต่อมาประเทศบรูไน ดารุสซาลาม เข้าเป็นสมาชิกประเทศที่ 6 เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2527 เวียดนามเข้าเป็นสมาชิกประเทศที่ 7 เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2538 ลาวและพม่าเข้าเป็นสมาชิกประเทศที่ 8 และ 9 ตามลำดับ เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม และกัมพูชาเป็นสมาชิกประเทศที่ 10 เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551–2565) ได้ให้ความสำคัญของการเกิดประชาคมอาเซียนในฐานะปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการจัดการอุดมศึกษา ทั้งนี้ การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้การเคลื่อนย้ายกำลังคน นักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น และการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษาจะส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายองค์ความรู้ ภาษาและวัฒนธรรมระหว่างกัน อุดมศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำทางปัญญาของสังคมจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาเพื่อการวิจัยและทดลองสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น บนบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทย การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างมาก การผลิตบัณฑิตที่เปี่ยมประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืน

จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อประเมินความสามารถของการแข่งขันในประชาคมอาเซียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พบว่า อุดมศึกษาไทยมีจุดแข็ง (Strengths) ในด้านมาตรฐานและความเข้มแข็งทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ รวมถึงโอกาสในการเป็นที่ตั้งของหน่วยงานระหว่างประเทศด้านการศึกษาในระดับภูมิภาคอยู่ในแนวพื้นที่เศรษฐกิจ มีศักยภาพทางวิชาการพร้อมที่จะให้บริการการศึกษาแก่ประเทศเพื่อนบ้าน ในส่วนจุดอ่อนของ (Weaknesses) อุดมศึกษาไทย คือ เรื่องของการพัฒนาด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาได้ในระดับสากล ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เน้นการเรียนการสอนมากกว่าการวิจัย ความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพในแต่ละสถาบัน และการผลิตบัณฑิตที่ไม่สนองความต้องการของประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2551)

ในด้านของความร่วมมือทางด้านการศึกษาของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network: AUN) ที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พฤศจิกายน 2538 โดยมีข้อตกลงร่วมกันในเรื่องของการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างนักปราชญ์ นักวิชาการ และนักวิทยาศาสตร์ ในภูมิภาค ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านวิชาการและอาชีพในภูมิภาค และส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศระหว่างชุมชนนักวิชาการอาเซียน สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553) นับว่า เป็นก้าวที่สำคัญในการเริ่มผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน ได้มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการในด้านต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และนำไปสู่การพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) ของภูมิภาคต่อไป

3. กรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันและแนวทางปฏิบัติของสถาบันอุดมศึกษา

จากสาระที่นำเสนอในตอนแรก จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานในระดับกระทรวง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2554) ได้ดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังจะเห็นได้จากกำหนดยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เป็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานระดับกระทรวงอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แต่ปัจจุบันนี้ยังไม่มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานระดับสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม การดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการเตรียมความพร้อมระดับสถาบันในลักษณะต่างคนต่างทำ และไม่มีกรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันที่ชัดเจน ผู้เขียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีกรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน และแนวปฏิบัติตามกรอบการดำเนินงานดังกล่าวในระดับสถาบันอุดมศึกษา จึงได้นำองค์ความรู้จากการสังเคราะห์สาระข้างต้น และสาระที่เกี่ยวกับพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มาบูรณาการและวิเคราะห์ให้ได้กรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน และแนวทางปฏิบัติตามกรอบดังกล่าวของสถาบันอุดมศึกษา

ในการวิเคราะห์เพื่อให้ได้กรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันของสถาบันอุดมศึกษา ผู้เขียนกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาว่า สถาบันอุดมศึกษาทุกสถาบันต้องปรับวิธีการดำเนินงานของตนตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนครั้งนี้ได้เพิ่มอำนาจการต่อรอง และเพิ่มขีดความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาในการแข่งขันบนเวทีระหว่างประเทศทั่วโลก ได้อย่างมั่นใจสำหรับการกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานนั้น ผู้เขียนใช้หลักคิดจากการใช้ keyword “A-S-E-A-N” เพื่อให้ได้กรอบแนวทางการดำเนินงานที่ถ่ายทอดการจำ และนำไปใช้ปฏิบัติได้กรอบแนวทางการปฏิบัติรวม 5 ประการ ดังนี้

A = Action (การปฏิบัติ)

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องเร่งลงมือปฏิบัติในเรื่องของการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้กับคณาจารย์และนักศึกษาโดยให้ความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาได้ในระดับสากล สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553) เพิ่มจำนวนหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและสื่อการเรียนการสอนด้านอาเซียน ทำการศึกษาวิจัยด้านอาเซียนศึกษาเพิ่มขึ้น รวมทั้งการเพิ่มสัดส่วนอาจารย์ระดับปริญญาเอก และการเตรียมความพร้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา อาทิ การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่

หลากหลายเพิ่มมากขึ้น การจัดทำเอกสารสื่อต่าง ๆ ในลักษณะสองภาษา การจัดสภาพแวดล้อมสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีความเป็นนานาชาติ

S = Specialization (ความเชี่ยวชาญ)

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทำความเข้าใจในตลาดอาเซียน และค้นหาสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีความได้เปรียบในการแข่งขัน สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553) อาทิ หลักสูตรทางด้านการเกษตร หลักสูตรการแพทย์แผนไทย ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง การลดต้นทุนเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงการวิเคราะห์กลุ่มนักศึกษาที่ตรงกับความต้องการของสถาบัน และการผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในอาเซียน

E = Expediency (ความสะดวก ความง่าย)

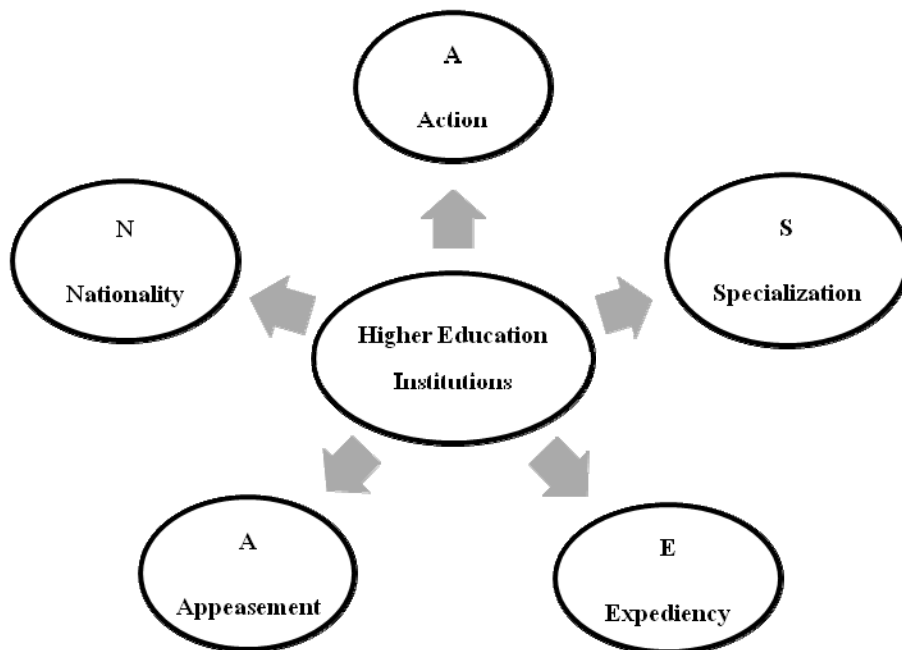
สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปรับวิธีการในการเข้าถึงข้อมูลของนักศึกษาที่สนใจ โดยมีรูปแบบในการเผยแพร่ข้อมูลของสถาบันอุดมศึกษาให้มีความสะดวก รวดเร็ว และเข้าใจได้ง่าย อาทิ การจัดทำระบบ Online Education ที่ครบสมบูรณ์ทั้งระบบ การทำ Mapping ที่สามารถให้นักศึกษาทราบถึงโครงสร้างในการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร และการรองรับของตลาดแรงงานเมื่อจบการศึกษา รวมถึงการจัดทำข้อมูลที่เป็นภาษาเฉพาะของประเทศในกลุ่มนักศึกษาเป้าหมาย

A = Appeasement (การสร้างความปลอดภัย ความประทับใจ)

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องทำความเข้าใจในรูปแบบการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานของนักศึกษาจากประชาคมอาเซียน อาทิ ลักษณะของอาหาร ความเป็นอยู่ เพื่อการสร้างความปลอดภัย และรักษาฐานลูกค้าอย่างยั่งยืน ควรมีการจัดทำระบบการดูแลนักศึกษาจากอาเซียนตลอดหลักสูตร เช่น Learning Buddy สถานที่พักในระหว่างที่ศึกษาอยู่ และการประสานงานในเรื่องต่าง ๆ กับหน่วยงานภายนอก เป็นต้น

N = Nationality (ความเป็นชาติ)

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีบทบาทในเชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันทางด้านวัฒนธรรมของประเทศในประชาคมอาเซียน สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553) สิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญ คือ การทำความเข้าใจในเรื่องกิจวัตรวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศสมาชิก เพื่อให้การอยู่ร่วมกันของนักศึกษาชาวต่างชาตินั้นเป็นไปอย่างปกติสุข และควรสอดแทรกเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของความเป็นไทย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ภาพที่ 1: กรอบการดำเนินงานของ A-S-E-A-N

กรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันของสถาบันอุดมศึกษา จะใช้ทรัพยากรมากเกินไปจนเกิดความจำเป็นและจะไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร หากสถาบันอุดมศึกษาขาดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงใช้หลักการ ทำงานแบบเครือข่าย (Network) และการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังของมหาวิทยาลัย (University Collaboration) เสนอแนะแนวทางการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้

ก) การทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ในลักษณะเครือข่ายที่มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่เป็น จุดแข็งของแต่ละสถาบันร่วมกัน ตามกรอบการดำเนินงานของ A-S-E-A-N ในด้าน A = Action (การปฏิบัติ) โดยเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้วย ภาษาอังกฤษทั้งหมดควรจะต้องเป็นผู้นำเครือข่ายและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้กับคณาจารย์และ นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอื่น ในด้าน S = Specialization (ความเชี่ยวชาญ) สถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ ในสาขาเฉพาะศาสตร์ เช่น ด้านการเกษตร สถาบันอุดมศึกษานั้นก็จะต้องเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เพื่อให้ การพัฒนาความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ สามารถพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด ในด้าน E = Expediency (ความสะดวก ความง่าย) A = Appeasement (การสร้างความปลอดภัย ความประทับใจ) เมื่อสถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างเครือข่าย เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันสิ่งที่จะต้องทำ คือ การจัดตั้งศูนย์การให้คำปรึกษาในการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของ ประเทศไทย เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงตามความต้องการ เพื่อการสร้างความปลอดภัยให้กับนักศึกษาจาก ภูมิภาคอาเซียนในด้าน N = Nationality (ความเป็นชาติ) สถาบันอุดมศึกษาควรเชื่อมโยงการเรียนรู้อันร่วมกันทางด้าน วัฒนธรรม โดยเน้นในเรื่องที่สามารถสื่อสารให้กับนักศึกษาในอาเซียนได้รับรู้ร่วมกัน เช่น อาหารไทย สถานที่ท่องเที่ยว และลักษณะนิสัยที่สำคัญของคนไทย เป็นต้น

ข) การท้าววิจัยเป็นที่ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาประเภทเดียวกัน ในการศึกษาทำความเข้าใจวิถีชีวิต ความ ต้องการของนักศึกษาจากประชาคมอาเซียนในด้าน A = Action (การปฏิบัติ) และด้าน S = Specialization (ความ

เชี่ยวชาญ) การสร้างทีมคณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้ดี แต่อาจจะมีทักษะในการการวิจัยไม่มากนักมาร่วมงานกับคณาจารย์ที่เชี่ยวชาญในเรื่องการทำวิจัย และในศาสตร์แขนงต่าง ๆ จากสถาบันอื่นในด้าน E = Expediency (ความสะดวก ความง่าย) A = Appeasement (การสร้างความปลอดภัย ความประทับใจ) การทำวิจัยเป็นทีม สถาบันอุดมศึกษาใดที่มีความพร้อมที่จะช่วยสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ อาทิ สถานที่, เครื่องมืออุปกรณ์, เทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ เงินทุน เป็นต้น ก็จะช่วยให้การทำวิจัยสัมฤทธิ์ผลได้เร็วยิ่งขึ้น ในด้าน N = Nationality (ความเป็นชาติ) ในการศึกษาวิจัยของทีมนระหว่างสถาบันอุดมศึกษา เป้าหมายหลัก คือ การสร้างความเจริญงอกงามทางการศึกษา พัฒนาประเทศไทย และสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาอาเซียน

4. บทสรุป

ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบันนี้ เป็นเสมือนความท้าทายที่มีต่อการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาไทย จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผลกระทบที่เกิดอาจวิเคราะห์ได้เป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายนอก คือ การรวมตัวของประชาคมอาเซียนไม่เพียงแต่การเพิ่มขึ้นของประชากรจาก 10 ประเทศ ยังมีการขยายตัวของทั้งตลาดสินค้าและตลาดแรงงาน และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ส่วนอีกด้านหนึ่งคือปัจจัยภายในสถาบันอุดมศึกษาเอง อาทิ มาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาที่แตกต่างกัน ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องคุณภาพนักศึกษาที่เข้ามาศึกษา คุณภาพของอาจารย์ งบประมาณ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลให้การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษามีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลที่ไม่เท่ากัน

กรอบการดำเนินงานของ A-S-E-A-N ได้แก่ Action (การปฏิบัติ) Specialization (ความเชี่ยวชาญ) Expediency (ความสะดวก ความง่าย) Appeasement (การสร้างความปลอดภัย ความประทับใจ) และ Nationality (ความเป็นชาติ) เป็นเพียงแนวทางหนึ่งที่สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและแนวการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งความท้าทายในครั้งนี้จะเป็นบทพิสูจน์ที่สำคัญสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในฐานะสถาบันที่เปรียบเสมือนม้านธมของประเทศไทย สร้างคนที่มีความรู้ ความสามารถ และนำพาประเทศให้พัฒนาอย่างยั่งยืนสืบไป

5. เอกสารอ้างอิง

- กนก วงษ์ตระหง่าน. (2554). *ก้าวต่อไปของสถาบันอุดมศึกษาไทยในตลาดอาเซียน*. [เอกสารประกอบการสัมมนา] เครือข่ายประชาสัมพันธ์สถาบันอุดมศึกษา: เตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน.
- ประกฤษณ์ นิยม. (2554). *การศึกษาองค์รวม: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Holistic Education: 21st Century Learning Skills)*. [เอกสารประกอบการสัมมนา] “การปฏิรูปการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21.
- พินิติ ระตะนกุล. (2554). การเกิดประชาคมอาเซียนกับการศึกษาของประเทศไทย. *อนุสารอุดมศึกษา*, 37(401), 8.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559*. สืบค้นวันที่ 7 มกราคม 2555, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>

สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). *ยุทธศาสตร์อุดมศึกษา
ไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558*. กรุงเทพมหานคร:
ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบลิ๊ก.

Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). (2009). *ASEAN Economic Community Blueprint*.
Retrieved February 1, 2012, from <http://www.aseansec.org/18757.htm>

Office of the AUN Secretariat. (2010). *History and Background*. Retrieved February 20, 2012, from
<http://www.aun-sec.org>